

פנדורה

עיתון לסבי

דצמבר 2004

לישון באלכסון

להיות לסבית ולחיות לבד -
האם זה באמת מורא כל קר?
לבד, ולא בהכרח בבדידות.
גיליון מיוחד

אם כבר אהב, אז שיהיה התעוזה

להיות לבד. בגפי. ביחידות. להיות בנפרד. עם עצמי. להיות יחידה. לחוד. לנפשי. להיות נפרדת – האם זה "טוב"? האם זה "רע"? כבר למדתי שהמושגים האלה – טוב ורע – משתנים מאדם אחד לאחר, ובתקופות שונות במשך החיים. אבל היה זה אלוהים, בכבודו ובעצמו, שאמר לנו כבר על ההתחלה, בספר בראשית (פרק ב', 18), "שלא טוב היות האדם לבדו" – אז האמנו לו.

ועל זה גדלנו, ובמשך השנים נוספו לאמירה הזו פסוקים נוספים שנאמרו (באופן ישיר או עקיף) על ידי קרובים ו"ידידים", ובעיקר על ידי בני המשפחה שלנו, משהו בנוסח "יש לך כבר מישהו!". במילים אחרות, המסר תמיד היה: אל תהיי לבד. כי אם את לבד זה בטח בגלל שאף אחד לא רוצה אותך, זה בטח בגלל שאת לא מספיק טובה. בקיצור, אם יש

הכרתי מעט מאוד נשים שבחרו להיות לבד וידעו גם ליהנות סזה. אלו הן נשים שלפחות בתקופה מסוימת בחייהן לא רצו לרצות אלא את עצמן בלבד. וזה כל כך הרבה

כאן מישהי שחינכו אותה שלחיות לבד זו בחירה נכונה ואמיצה – שתקום. להיות לבד זו שאלה גדולה. את כולנו לימדו שקשה לשרוד את קשיי היומיום ללא זוגיות, ושבחד קל יותר לעבור את החיים האלו. ואכן, לעתים באמת לא טוב היות האדם לבדו, אם כי, כמאמר המשורר, "הוא לבדו בין כה וכה". אבל נניח לרגע לדיון הקיומי-פילוסופי הזה ונתמקד ביומיום. הרי רובנו מצאנו את עצמנו לא פעם לבד, אם זה בגלל שעזבו אותנו, אם בגלל שבחרנו ללכת מקשר שלא היה לנו טוב בו, ואם בגלל שבמשך תקופה ארוכה לא מצאנו את זו שאיתה רצינו להיות מספיק זמן ביחד. ורובנו כבר יודעות, שאם אנחנו רוצות באמת להיות לבד עם עצמנו, אז הנפרדות הזו היא דבר "טוב" ואפילו נהדר; ואם אנחנו לא מסוגלות להימצא ביחידות עם עצמנו, אז העצמיות הזו היא בעוכרנו. וזה יכול להשתנות מרגע אחד לרגע הבא, מתקופת חיים אחת לאחרת, וכמובן שזה שונה ומשתנה בין אדם לאדם.

אבל להיות לסבית ולהיות לבד – זה סיפור אחר. שמעתי על מישהי שסיפרה שהיא לסבית ושאינן לה בת זוג, ומיד שאלו אותה: אז עם מי את לסבית? ואני חושבת שזה די ממצה. כי חוץ מה"מתי תתחנני", יכולה לעלות גם הציפייה (החברתית-תרבותית, לאו דווקא האישית) שאולי עכשיו, אם אין לך מישהי, אז אולי יבוא סוף סוף הגבר הנכון ויראה לך מאיפה משתיך הדג. אז זהו, שלא. להיות לסבית זו היות עצמית ועצמאית, שאינה זקוקה להוכחה, לגיטימציה, או לייצוג בדמות בת זוג. אני לסבית כי זו אני, כי כך אני מסתכלת על העולם, על הנשים שבו, כי בעבורי להיות לסבית זהו מימוש פמיניסטי בר קיימה, גם אם כרגע אני חיה לבדי.

אם נצליח להתעלם מן הלחצים החברתיים, הגלויים והסמויים, נוכל למצוא ב"לבד" הרבה יתרונות. וזה לא תירוץ. הכרתי מעט נשים (ואנשים) שבאמת ידעו ליהנות מהיתרונות האלו, שידעו להרפות מן הצורך להיות נאהבים ומאוהבים, מן הרצון להיות "שייכים" למישהו אחר, משוחררים מלרצות בו, ובחרו להיות בגפם. אלו הם אנשים, שלפחות בתקופה מסוימת בחייהם לא רצו לרצות אלא את עצמם בלבד. באופן מלא. אחת רוצה בזה רק שעה אחת ביום, והאחרת זקוקה לתקופה ארוכה שבה תחיה לבדה, שבה תוכל להתמסר לבן אדם אחד בלבד: לעצמה.

חברה טובה אמרה לי פעם, שכולנו רצים לנהל רומנים עם אחרים הרבה לפני שאנחנו לומדים לנהל רומן עם עצמנו. להיות לבד זו הזדמנות מצוינת לעשות את זה. הייתי רוצה, לפחות פעם אחת, להיות מסוגלת לחיות כך: להיות לבד מבלי לחפש כל הזמן אחר "האחרת"; להיות לבד מבלי להתנצל על זה; להיות לבד מבלי לחשוב שאני לא בסדר. להיות באמת לבד, לא לבד בתוך קשר, אלא לבד כזה שבו אין לאן לחזור וללאן ללכת, משום שגם אין כבר צורך בכך. זהו לבד שבו את מרגישה שאת במקום שלך, משוחררת מן הצורך להיקלט בזרועותיה של מישהי אחרת וזלת עצמך. ועכשיו, אם יש מישהי שכבר הייתה במקום הזה, או שהיא בדרך אליו – היא באמת יכולה לקום. תרתי משמע.

צילום: סיגל יהודה

עיתון פנדורה - מגזין לסבי דו-חודשי
גיליון מס' 11, דצמבר 2004

המז"ל: קל"ף - קהילה לסבית פמיניסטית
CLAF - Community of Feminist Lesbians
P.O. BOX 22997 Tel-Aviv, 61228 Israel
Tel: 050-7512840, 054-4204647

עורכת: לילך גליל

עורכת משנה: עינב זילבר

מעצבת גרפית: יעל רוזן (בן-ארי)

חברות מערכת: נילי יקיר, דליה מרקוביץ,

דנה שבת, עדן ארזי, ויויאן, איילת טרסר,

מיכל אבס, דנה פלג

לתגובות, הערות והארות:

ת.ד. 22997 ת"א 61228

או באימייל: pandora2003@walla.co.il

כלאפ

محمدة المقلات للنسوة

הגיליון הבא ייצא ב-1 בפברואר 2005.

לוח האירועים של קל"ף, שפורסם בעבר

בעמ' 11, מופץ כעת בנפרד.

פרטים על אירועים ניתן למצוא באתר

של קל"ף, שכתובתו:

www.gay.org.il/claf

הפקת העיתון והוצאתו לאור מתאפשרת הודות לתרומה מיוחדת, וכן, בסיוע תרומה של עיריית תל-אביב יפו

עריכת דין

איילת טרסר, עורכת דין משפט אזרחי ומסחרי

- ייצוג בבתי משפט.
- תכנון ובניה, ליקויי בניה.
- חוזים והסכמים בתחומים שונים.
- מקרקעין, דירות, מיסוי מקרקעין, בתים משותפים.
- תכנון נכון של העברת זכויות ונכסים במשפחה.
- סיוע וליזוי בהקמת חברות ושותפויות ובניהולן.
- ירושות וצוואות, ניהול נכסי עזבון, תכנון ועריכת צוואות.

סניפים בחיפה וברמת גן

טל': 8682002-04, נייד: 5331863-054

ayelet@zahav.net.il

**לסימי ודנה פלג
סזל טוב
להולדתו של בועז**

כאהבה,
חברות מערכת פנדורה

הוא/תחתי

GAY EXODUS

כיום, קנדה היא המדינה היחידה בעולם שבה ישראלים בני אותו המין יכולים להינשא (ישנן מדינות, כמו הולנד, שבהן בני זוג מאותו המין יכולים להינשא זה לזה, במידה שאחד מהם הוא תושב המדינה). מזה כשנה מקיימת קנדה מדיניות ליברלית, לפיה בני זוג מאותו המין, שאינם אזרחים קנדיים, יכולים להגיע לקנדה ולהתחתן בה. לסביות והומואים רבים קופצים על ההזדמנות ועושים את זה, והתופעה כבר זכתה לכינוי: gay exodus. טסים לקנדה, משלמים אגרה, ומקיימים טקס אצל רשם הנישואים בערייה.

ואיך זה עוזר לנו? לאחר שחוזרים אל מדינת האם, מגישים לרשויות את תעודת הנישואים החדשה, והרשויות – מכוח הסכמים בינלאומיים של כיבוד הדין של מדינה זרה – נדרשים לקבל את הנישואים הללו כתקפים. כך, למשל, התקבלה לפני כחודש החלטה במדינת ניו-יורק בארצות הברית, שלפיה הוכרו נישואים בקנדה כתקפים בתביעה של בני

בין

אם את חולמת על חתונה בלבן קבל עם ועדה, והעובדה שאת לסבית לא תפריע לך להגשים את חלומך, ובין אם את רואה בנישואים מנגנון לדיכוי חברתי לנשים וגברים – כך או כך, נישואים הם לא רק עניין שבינך לבין עצמך או בינך לבין אהובתך, חבריך ומשפחתך. נישואים הם גם עניין של המדינה. למעשה, המדינה קוראת לך להתחתן ומעניקה לך תמריצים חוקיים וכלכליים רבים לשם כך, תמריצים שאותם את מממנת במיסים שאת משלמת. אלא שהמדינה שלך לא תעודד אותך להתחתן אם את לסבית. בישראל אינך יכולה להינשא באופן חוקי לאהובתך, והאפליה הזו גורמת לך

סדינת ישראל סעודדת נישואים, אבל לא של הומואים ולסביות. באופן הזה היא גוזרת עלייך – לסבית החפצה להינשא לזוגתה – אפליה מקומסת. יוזמה חדשה של איתי פנקס ושל בני הזוג אבן-קסה תאכשר אולי את השינוי. אז בואי נתחתן בקנדה.

זוג הומואים לזכויות פנסיה. למיידל ובן זה לא ממש עזר, אבל אולי לאזרחי מדינות אחרות זה יעזור יותר.

בעיות מעשיות וגם עולה לך כסף, והרבה.

היוזמה של פנקס

בני הזוג עוזי אבן ועמית קמה היו אחד הזוגות הישראלים ש"עשו את זה". בישיבה האחרונה של הוועדה לזכויות האדם בעיריית תל-אביב-יפו, סיפרו בני הזוג: "לאחר שחזרנו וקיבלנו את מסמכי הנישואים מהממשלה הפרובינציאלית של אונטריו, הגשנו אותם למשרד הפנים בארץ וביקשנו להירשם כנישואים. הבקשה שלנו נדחתה. גם פנייה לשר הפנים פורז לא הועילה."

כדי לשנות את המצב בארץ, החל לאחרונה איתי פנקס, יו"ר הוועדה לזכויות האדם בעיריית תל-אביב-יפו, להוביל ביחד עם הזוג אבן-קמה ועם זוגות נוספים, יוזמה חדשה. "הרעיון הוא לנסוע בקבוצה מאורגנת של זוגות של לסביות והומואים לקנדה ובכך להזיל את העלויות, להינשא שם, ולאחר מכן לחזור ארצה ולפנות בצורה מאורגנת למשרד הפנים. אולי בצורה הזו, ובעזרת תמיכה בינלאומית, נוכל להעלות את הנושא הזה אל סדר היום הציבורי."

סממנות של נישואים

לחווה הנישואים יש משמעות משפטית נרחבת. עם כניסת הנישואים לתוקף, חובות וזכויות לרוב חלים על בני הזוג, ובמגוון רחב של תחומים: המיסים והביטוח הלאומי, חוקי הירושה, האפשרות לפעול מבחינה משפטית האחד בשם השני ולמענו, זכויות וחובות במקרה של פרידה, ועוד. שינוי מעמד של בני הזוג מיחידים לנישואים, מטיל חובות גם על המדינה, מוסדותיה, וגופים אחרים, ביחס לבני הזוג הנישואים. מכאן, שכל מי שאינו יכול להינשא, מופלה בהכרח לרעה לעומת אלו שיכולים להינשא כחוק. לאפליה הזו יש משמעות כלכלית, המגולמת בזכויות שנמנעות (למשל, הקלות במס), או בעלויות שנדרשות מן היחיד בבואו להסדיר באופן פרטי את ענייניו עם בן הזוג (למשל, עריכת צוואות הדדיות, או הסדר ממון). היות שלא ניתן לצפות מראש את כל האפשרויות ולפיהן להסדיר את החוזה הזוגי באופן פרטי בכל מגוון הנושאים, האפליה הזו מקבלת משמעות נוספת. זוגות נישואים על פי החוק לא חשופים לפגיעה הזו. אמנם ישנן גם זכויות הנגרעות מאלו שמתחתנים, למשל שילת ההכרה במשפחה חד הורית ועוד, ואולם מהרבה בחינות יש עדיפות לנישואים על פני הלא-נישואים (ויש מי שסבורה שעדיף דווקא מצבם של הלא-נישואים, אבל על כך בכתבה אחרת).

סניעת זכות הנישואים לסביות והומואים

בפרק האחרון בסדרה "הכי גאים שיש", מסרבת אמו של מייקל להצעת הנישואים מבן זוגה, כאות הזדהות לכך שחווה הנישואים בין מייקל לבן זוגו בן, שנערך בקנדה, אינו תקף במדינתם בארצות הברית. "אינני יכולה להינשא במחשבה שהדבר הזה נמנע מהבן שלי משום שהוא הומו", היא אומרת לבן זוגה. ואכן, הזכות להינשא מוכרת בעולם כולו כזכות אדם יסודית, ולמרות זאת, כמעט בכל העולם היא אינה קיימת עבור לסביות והומואים. הכרות הארץ בדבר זכויות האדם משנת 1948 שקובעת את הזכות לנישואים כזכות אדם, מדברת על "כל איש ואישה".

במדינת ישראל, נושא הנישואים והגירושים מוסדר על ידי דין תורה, ועקב כך גם קבוצות נוספות אינן יכולות להינשא כאן, אלא שהפתרונות לבעיית הנישואים שנדונים כעת בישראל (הצעת החוק לרישום זוגיות) אינם מתייחסים לזוגות מאותו המין. במדינות רבות בעולם אין כל הכרה בזוגות חד מיניים. גם במדינות מתקדמות, כגון ארצות הברית (במדינות מסוימות), ההכרה בזוגיות של לסביות והומואים מתמקדת במתן זכויות כלכליות שוות (במקרה הטוב), ללא נכונות להכיר במעמד שווה.

לדברי פנקס, הנסיעה הקבוצתית מתוכננת להתקיים בחודש פברואר, שאז אפשר להשיג מחירים נמוכים יותר לטיסה ולשהות בקנדה. בכל מקרה, מדובר לפחות באלפיים דולר לזוג, סכום שלרבות ולרבים מאיתנו יהיה קשה לשלם, שלא לדבר על הקור הקנדי בחודש פברואר. למרות זאת, פנקס נשמע אופטימי: "ההבדל בעלויות הנסיעה בחורף לבין הקיץ הוא מאוד משמעותי, ולמרות הקור אנתנו מקווים שהמחיר האטרקטיבי ימשוך זוגות נוספים להצטרף אלינו." אז יהיה קר מאוד בקנדה בפברואר השנה, אבל לפחות יהיה חם בלב. ואם היוזמה הזו תצליח, יהיה חם גם בבית הדין הרבני: לדבריהם של אבן וקמה, על פי החוק הקנדי יכולים אומונים אזרחי המדינות הזרות להינשא בקנדה, אבל החוק הזה אינו מאפשר להם להתגרש שם. אי לכך, זוגות של לסביות והומואים שיינשאו בקנדה ואחר כך ירצו להתגרש, יוכלו לעשות את זה רק בבית הדין הרבני. ואז, אם זה יקרה, הטמפרטורה באמת תעלה...

* עינב זילבר הנח עורכת דין.

חייית

להגיע עם המטופל; זוהי ההגדרה לעצמי הבוגר, המפותח, הבשל, האובייקטיבי, החופשי והבלתי תלוי. לאור ההגדרה הזו, האישה תמיד הייתה מצויה הרחק משם, מהסיבה הפשוטה שהייתה

תלויה בבעלה, דיכאונית יותר ועצמאית פחות. בשנות ה-70, ועם התפתחות "הפסיכולוגיה של האישה", טבעו הפסיכולוגיות הפמיניסטיות (קארן הורני, צ'ודרוב, קרול גיליגן ואחרות) את המושג החדש "Self in Relation" – העצמי שבקשר, מונח שהצליח להגדיר הרבה יותר טוב את מהות האישה. הן טענו, כי אחת הסיבות לכך שהצרכים של האישה מן הזוגיות שונים מאלו של הגבר, נובעת מהעובדה הפשוטה, כי הילדה יוצרת את הזהות העצמית שלה בתוך הקשר עם האם, בעוד הילד צריך להיפרד מאמו כדי ליצור זהות עצמאית משלו. זו הסיבה שהבת גדלה להיות אישה שיכולה ליצור הזהות בתוך קשר ולגבר זה קשה יותר. "כשגבר מתבקש להגדיר את עצמו, הוא קודם כול יאמר במה הוא עוסק, ורק לבסוף יספר על מצבו המשפחתי", אומרת מור. "בתוך מסגרת הזוגיות הגבר מתייחס לזהות העצמית שלו כנפרדת מן הזהות הזוגית, בעוד שאישה מגדירה את עצמה קודם כול במונחים של בת זוג, אימא, או רווקה."

מור מסבירה, כי המונח "Self in Relation" הוא שביטא למעשה את האפשרות ליצור זהות עצמאית בתוך היחסים. "השאיפה לאינדיבידואליזם ולנפרדות, שעד כה נתפסה כפסגת התפתחות של הבוגר, הייתה מעתה שונה לגבי נשים. תכונות כמו דאגה, אמפתיה, הזדהות עם האחר, או ויתור – שעד כה ביטאו תלות פתולוגית ונחשבו לתכונות 'נשיות' נחותות, בעלות מוסר נמוך יותר – נתפסו עתה כתכונות שיש לחזק ולשבח, ואשר מעתה תפסו מקום גבוה בהתפתחות האישית. כיום הגענו למצב שגברים אשר מודעים לעצמם יותר, שואפים לאמץ או לחזק את התכונות ה'נשיות' האלו שבתוכם."

הפחד מלהיות לבד

"מניסיוני, אצל נשים בכלל ואצל לסביות בפרט, קיים פחד גדול מאוד מלהיות לבד, מעידה מור. "הקשר הלסבי נוסה לרוב לסימביוזה ויוצר קושי בנפרדות. הדמיון זו לזו, שיתוף הפעולה וההזדהות – מקבלים את הנפח העיקרי בתוך הקשר. הדבר טבוע במהות שלנו כנשים. המטרה היא כמובן למצוא את החלקים של הלבד בתוך הקשר."

מה זה 'למצוא את הלבד בתוך הקשר'? זה נשמע לי כבר כמו קלישאה. מה זה אומר?

"למעשה, זהו 'העצמי שבקשר', ה-'Self in Relation', מנסה מור להסביר. "זה להגיע למקום שבו את יכולה להיות בקשר ועדיין להיות הכי אותנטית, הכי 'אני' שאפשר. מבחינה מעשית זה אומר לפתח את תחומי העניין שלך, לקיים קשרים עם חברים וחברות שהם רק שלך ולא רק 'שלנו'. תופעה נפוצה מאוד אצל זוגות לסביות היא לעשות הכול ביחד, וכל הזמן. קשה להן למצוא את הלבד הטוב בתוך הקשר, להפריד בין אחת לשנייה. וכאשר אחת מבנות הזוג מרגישה פתאום שהיא רוצה יותר חופש, אז נוצר המשבר ואיתו הן מגיעות אליי."

יש מצבים הפוכים, בהם נוצר מרחק ולא יודעים כיצד להתקרב?

"זה מצב שיותר מאפיין קשרים הטרוסקסואליים, כמעט שלא פגשתי זוגות של לסביות במצב הזה. מה שכן יש, זה מצב שבו אחת מבנות הזוג לוקחת את המקום ה'גברי' ומבטאת את הנפרדות יותר מהאחרת, מה שמגביר את התלות אצל השנייה. מה שעושים אז בטיפול, זה לנסות לקרב ביניהן, למשל על ידי זה שהשנייה תעבוד על הנפרדות שלה, וברגע שהיא תהיה יותר עצמאית ופחות תלויה, אז בת הזוג, שכביכול הייתה נפרדת יותר, תגלה את הרצון ואת הצורך שלה להתקרב. בדרך כלל, כאשר לסביות מגיעות לטיפול כדי לשקם את הזוגיות שלהן, זה כולל עבודה על יצירת הנפרדות הזו בתוך הזוגיות, איך כל אחת יכולה לקבל את בת הזוג כפי שהיא, אחרת ושונה ממנה. במילים אחרות, איך ליצור נפרדות ועדיין להישאר בקשר זוגי. זה מה שנקרא 'להיות לבד בתוך הביחד'. למשל, היכולת לשבת יחד בחדר אחד ולעשות דברים שונים ולחוד – זהו סוג של בגרות בתוך הקשר הזוגי."

הינרונות מלהיות לבד

איריס מור מספרת, כי לפי החוויה שלה, ה"לבד" אצל הלסביות הוא נזיל הרבה יותר מאשר אצל נשים הטרוסקסואליות. "היום יש אפשרות ליצור הרבה יותר קשרים לסביים קצרים, הודות לאינטרנט ולמקומות המפגש

"להיות לבד, כלומר, לא להיות בתוך קשר זוגי, זו הזדמנות נהדרת ללמוד משהו על היחסים שלך עם עצמך, זו הזדמנות ליצור זוגיות עם עצמך". כך אומרת לי איריס מור (41), עובדת סוציאלית קלינית, שאיתה נפגשתי אחר צהריים סגרירי אחד, במטרה להבין סוף סוף מהיכן נובע הקושי הגדול הזה שלי ושלנו – הנשים בכלל והלסביות בפרט – להיות לבד. גם המשפט 'להיות לבד בתוך קשר' נשמע לי כמו סלוגן שחוק, והחלטתי שהגיע הזמן לבדוק גם אותו.

הקושי בלהיות לבד

"הקושי הגדול בלהיות לבד, לדעתי, נובע מהדעות הקדומות הרבות שיש לכולנו, ומעצם ההנחה של להיות בקשר זוגי זה המימוש האולטימטיבי של ה'ביחד', אומרת איריס מור, שמלבד היותה מנחת קבוצות ובעלת קליניקה פרטית, היא גם חברה ב'צוות מטפלים' וב'מרכז ייעוץ לאישה' (ראי מסגרת). אני מקשיבה לה היטב כשהיא אומרת: "מי שאיננה בזוגיות היא לא דווקא נמצאת לבד. יכולים להיות לה קשרים משמעותיים אחרים, כמו קשר חזק ואינטימי עם חברה טובה, או עם ילדיה. מתוך קשרים כאלה ודומים, יכולה לסבית שאיננה בזוגיות להרגיש 'ביחד'. הרי לא חסרות נשים שמרגישות לבד גם בתוך קשר זוגי."

איריס מספרת על ניסיונה עם מטופלות לסביות והטרוסקסואליות שנמצאות בגפו, ומצביעה על כמה הבדלים מעניינים ביניהן. "נשים הטרוסקסואליות רבות, בסוף שנות ה-20 ותחילת שנות ה-30 לחייהן, שאינן בזוגיות, מגיעות לטיפול בתחושה חזקה מאוד שמה שהן דפוק אצלן, משום שאף גבר לא בחר בהן. הן שבויות באגדה על היפפייה הנרדמת שמישהו ימצא ויציל אותה."

לעומתן, כך מעידה מור, הלסביות שפונות לטיפול ושאין נמצאות בזוגיות, שואלות את זה הרבה פחות. "רוב הלסביות שמגיעות אליי הן כבר בתוך קשר זוגי, והפנייה נעשית בדרך כלל בעקבות משהו שערער את הזוגיות. לפעמים הטיפול אכן מחדד דברים ויוצר ריאקציה, שעשויה לגרום לפרידה. מהניסיון שלי, אישה לסבית אשר שלמה עם האוריינטציה המינית שלה בדרך כלל יוצרת איזשהו קשר זוגי, גם אם הוא קצר או זמני. אצל נשים הטרוסקסואליות זה שכיח יותר, משום שהחברה מצפה מהאישה באופן ברור להתחתן וללדת ילדים, ובמידה שהיא לא מסוגלת או לא רוצה להיות בקשר זוגי עם גבר (אם זה בגלל פחד, פגיעה פיזית, או נפשית), יכולה להיווצר אצלה אמביוולנטיות רגשית שתמנע ממנה להיכנס לקשר משמעותי. להטרוסקסואליות יש טווח מצומצם יותר בין האפשרות לא להיות בקשר זוגי, לבין נישואים ומשפחה."

איריס מור דווקא חושבת שלפעמים זוהי פריבילגיה שלא להימצא בקשר זוגי. לדעתה, נשים לסביות, שממילא החברה לא מצפה מהן להינשא בדרך הנורמטיבית, יכולות "לנצל" את הפריבילגיה ולבחור להיות לבד באופן חופשי יותר מאשר נשים הטרוסקסואליות. עם זאת היא מעידה, כי "הרבה מטופלות שלי שסיפרו בפעם הראשונה להורים שלהן שהן לסביות, ההורים אמרו בתגובה: 'העיקר שלא תהיי לבד...'

ההתייחסות של הפסיכולוגיה אל החיים לבד או אל חיי הזוגיות – ובתוך כך למקומה של האישה בתוכם – עברה תהפוכות מעניינות. המונח "העצמי הנפרד", שנוצר על ידי פרויד, אריקסון וממשיכיהם, ושעליו מושתת למעשה כל הזרם המרכזי של הפסיכולוגיה, מבטא את המקום ההתפתחותי שאליו יש לשאוף

"הקשר הלסבי נוסה לרוב לסימביוזה ויוצר קושי בנפרדות. הדמיון זו לזו, שיתוף הפעולה וההזדהות – מקבלים את הנפח העיקרי בתוך הקשר. הדבר טבוע במהות שלנו כנשים. המטרה היא כמובן למצוא את החלקים של הלבד בתוך הקשר"

איריס מור. ה"לבד" אצל הלסביות הוא נזיל הרבה יותר מאשר אצל נשים הטרוסקסואליות

"ישנם קשרים זוגיים שהם כמו גלולת הרדמה. ההרגל והשגרה והביטחון יוצרים את זה. חוסר החנוחה שיש בנו כאשר אנחנו לא נמצאות בזוגיות, עשוי ליצור חוטיבציה וכוח רצון להתפתח ולהגיע למקומות חדשים שלנו עם עצמנו"

חושך

למה אנחנו מפחדות כל כך להיות לבד? מדוע הלבד הזה כל כך מאיים עלינו גם בתוך הזוגיות וגם מחוצה לה? איריס חור, תרפיסטית פמיניסטית, מנסה לנפץ כמה סטיגמות ואומרת: מי שאיננה בזוגיות היא לאו דווקא לבד. להתיידד עם המפלצת

לילך גליל

והבילוי. אבל מעבר לזה, נשים לסביות נוטות יותר לנהל קשרים שאינם ניתנים למימוש של זוגיות מלאה. צריך גם לזכור, "היא מוסיפה", "כי ישנם קשרים זוגיים שהם כמו גלולת הרדמה. ההרגל והשגרה והביטחון יוצרים את זה. חוסר המנוחה שיש בנו כאשר אנחנו לא נמצאות בזוגיות, עשוי ליצור מוטיבציה וכוח רצון להתפתח ולהגיע למקומות חדשים שלנו עם עצמנו. כדאי לזכור, כאמור, שישנם קשרים נוספים בחיינו שהם משמעותיים לא פחות ושיכולים לאפשר לנו את ההתפתחות הזו."

ולא מתרגלים למצב הזה להיות לבד? איך משנים אותן אחרי הרבה שנים?

"אני מאמינה שכאשר יש אהבה בין נשים, בעיקר בתחילת הקשר, שום דבר הוא לא רחוק מדי או קשה מדי. מהמקום הזה אפשר להתגמש ולוותר, מוצאים לזה את כוחות העל. כשההצתה כל כך חזקה – זה אפשרי. אבל צריך לזכור, "מוסיפה מור, "שחלק מההתאהבות זה ההשלכה שלי על בת הזוג – במה היא משלימה אותי, במה היא ממלאת את הכמיהה הזו של העצמי שלי. לפעמים זה מחובר גם למקומות שלי שהם פגועים. המשבר עלול לקרות לאחר שאני מצליחה להשלים את עצמי בעצמי. המפגש בין ההשלכה הזו לבין המציאות יוצר בדרך כלל את הקושי הראשון, את ההתפכחות הראשונית, שמגיעה בדרך כלל אחרי שלושה חודשים ראשוניים ביחד. ההתפכחות הבאה יכולה להגיע אחרי שלוש שנים, זוהי התפכחות יכליתי יותר. באופן תיאורטי, אם שרדתן שלוש שנים, יש יותר סיכוי להמשיך את הקשר ביחד."

ואחרי שמגיעים לנפרדות הזו, כשיש Self אחד מול Self אחר (בעיקר בגיל מבוגר יותר), וכבר אין את הניצוצות הראשוניים, מה בכל זאת מחבר את ה'ביחד'?

"אז נשאלת השאלה עד כמה אני מחויבת לקשר, מה קושר אותנו ביחד, מה יש לנו ביחד. הרבה פעמים זה ילדים משותפים, הרבה פעמים זה הבית, המשפחה. המחויבות הזו נובעת מן העצמי הגבוה (Higher Self), ומתוך המקום הבוגר הזה אפשר לבחור מחדש בקשר, בבת הזוג, ולא עוד מעמדה של תלות או מהפחד להיות לבד."

מרכז ייעוץ לאישה

מרכז ייעוץ לאישה הוא ארגון ללא מטרת רווח, המעניק טיפול, סיוע וייעוץ נפשי פמיניסטי לנשים. הארגון, שנוסד בשנת 1988, מספק מסגרת טיפולית, המתמחה בנושאים ייחודיים לנשים, כגון מניעת אלימות במשפחה, טראומה כתוצאה מתקיפה מינית וגילוי עריות, דימוי גוף, הפרעות אכילה, סרטן השד, גיל המעבר, זוגיות ואימהות ועוד. כיום פועל המרכז בשני סניפים, ברמת גן ובשכונת הקטמונים בירושלים, ומטופלות בו כ-250 נשים מדי שבוע. הצוות הקליני של המרכז מונה 25 מטפלות, פסיכולוגיות קליניות, עובדות סוציאליות קליניות ויועצות חינוכיות בעלות ניסיון רב והתמחות בתחומים הנוגעים לטיפול בנשים. התשלום עבור הטיפול הוא מסובסד ומדורג, תוך התחשבות במצבה הכלכלי והמשפחתי של כל אישה. פעילות המרכז ממומנת מכספי תרומות של קרנות ציבוריות ותורמים פרטיים בארץ ובחו"ל, ומדמי טיפול.

רבות מהנשים המטופלות במרכז חוות מצוקה בשל היותן "לבד", כלומר, לא במערכת יחסים זוגית. למרות שהן נשים מצליחות, הן חשות נחותות וחסרות ערך לעומת נשים בזוגיות, ומאשימות את עצמן בכישלון הניסיונות ליצור קשר זוגי. נשים אלה מתמודדות עם הנורמה החברתית המקובלת בישראל, לפיה כל אישה המגיעה לגיל מסוים צריכה להתחתן ולהקים משפחה. מטרת הטיפול היא להעניק מסגרת תומכת, להעצים את הנשים, ולהעניק להן כלים לשפר את ההכרה בערך העצמי שלהן. נושאים נוספים העולים במהלך המפגשים הטיפוליים הם הפער בין פנטזיה למציאות.

קרוב ל-15% מכלל המטופלות הן לסביות, ואחוז גבוה אף יותר הן נשים המתמודדות עם שאלות של זהות והעדפה מינית. למטפלות במרכז ניסיון עשיר והכשרה קלינית מתקדמת בכל הנוגע לטיפול נפשי איכותי בנשים לסביות, שבניגוד לנשים סטרייטיות, מתמודדות עם בעיות רגשיות וחברתיות הייחודיות להן, ואלו לעתים מקשות עליהן למצוא את המשאבים הנפשיים על מנת לקיים מערכות יחסים זוגיות ארוכות טווח. מרכז ייעוץ לאישה הוא הארגון היחיד בישראל המספק שירותי בריאות ונפש בנושאים מגוונים עבור נשים לסביות מתוך גישה פמיניסטית.

מרכז הייעוץ לאישה – רמת גן: 03-6129592/3; ירושלים: 02-6785210

מתוך צילום של סגל יהודה

פְּרִי וּרְבִי

כשאני נמצאת בזוגיות אני מרגישה את החסר, ודווקא משם אני יוצרת. החיפוש המתמיד אחרי החלק המשלים, הוא זה שגורם ליצירה, לפרייה ולרבייה, ולא רק במישור הפיזי

כשאלוהים אמר/ה שלא טוב היות האדם לבדו ובראה/ה את האדם, היא בראה אותו בצלמה, כדמותה. זכר ונקבה. אחד הפירושים לכך הוא שהאדם נברא אנדרוגיני, זכר ונקבה בגוף אחד, ורק אחר כך חולק לשני מינים. אלוהים היא אחת. לבדה. וגם האדם שנברא בצלמה היה לבד, על אף שהיה שניים. והמדרש אומר שאין אדם קרוי 'אדם' עד שאינו מצוי בשניים, שנאמר "ויברא ה' את האדם בצלמו... זכר ונקבה ברא אותם" (בראשית א', כ"ז). "אותם" - ברבים.

האם זה באמת כך? האם אדם אינו שלמה כשהיא לבד? מעצמי אני יודעת, כי כשאני נמצאת בזוגיות אני מרגישה את החסר. האם זה הופך אותי פחות אדם? הרי דווקא אז, מתוך החסר הזה, אני יוצרת. האם היצירה הזו אינה מספיקה בכדי שאיחשב לאדם?

החסר, החיפוש המתמיד אחרי החלק המשלים, הוא זה שגורם (לפחות אצלי) ליצירה, לפרייה ורבייה, ולא רק במישור הפיזי. בגלל החסר, בגלל הבור הריק הזה, נוצרת אפשרות לקלוט דברים מבחוץ ולעבד אותם, בבחינת "בור סוד שאינו מאבד טיפה" (פרקי אבות). המדרש על פרשת מכירת יוסף על ידי אחיו שואל: מדוע ישנה הכפילות בתיאור הבור בתורה כשנאמר "והבור ריק, אין בו מים", ועונה: "אין בו מים, אבל נחשים ועקרבים יש בו" (בראשית רבה פ"ד, ט"ז). אותם נחשים ועקרבים הם הקשיים המציקים לנו בבור הזה, והם אלו שמעוררים אותנו לחשיבה יצירתית.

כתבתי כאן בעבר על הלבד שחשתי במהלך היציאה שלי מהארון, על כך שאף אחד לא הצליח להבין מה עובר עליי. אני מצרפת משהו שכתבתי אז, ברגעי החשכה.

במעגל

כחובי במעגל עומדת

ומביטה סביבי

אני מושיטה את ידי

למי, למי, למי?

והצי משבעים נמנמתי

ואין מכיר בעת הקצתי

וחלשה דעתי ורחמים בקשתי

ומתתי

(על פי "אז חברותא או מיתותא"

מסכת תענית פרק ג')

אני לא רק אימא סדרתית, אני גם רוצת סדרתית. דמיינתי שזוגתי מתה ושאני האימא היחידה שיש לילדים הנפלאים האלה. פתאום הכול נעשה קל יותר, הייתי חד-הורית מאושרת, ולמרות שאני פולנייה, לא חשתי אשמה על הרצח הכי גאוני בהיסטוריה

להרוג את אימא

לאחרונה אני פוגשת אימהות שמסבירות לי מדוע שתי נשים המנהלות משק בית משותף זה הדבר ההגיוני ביותר עלי אדמות. וכאילו כדי לגרום לי להרגיש טוב עם הבחירה שלי, או אולי על מנת להציג את עצמן באור ליברלי, מהפכני כמעט, הן משכנעות אותי עד כמה ה"סידור" הזה הוא גאוני. איכשהו אימהות כאלה תמיד גורמות לי חוסר נוחות. אולי משום שאם הסידור הזה כל כך גאוני, אז אין מקום לבעיות.

להיות אימא שחיה בכפיפה אחת עם אימא נוספת זו יכולה להיות בעיה. אני, למשל, חושבת שזוגתי היא אימא נהדרת, מה שהפך את חיי בתקופה מסוימת לקשים במיוחד. חשתי שכל מה שאעשה לא מגיע לקרסולי התובנות האימהיות שלה. לא, אנחנו לא בתחרות, אבל לכוון זהות אימהית ייחודית המכירה ומקבלת את החסרונות והיתרונות של היות אימא - זה לא פשוט בכלל. ועכשיו הוסיפו על כל זה אימא נוספת טובה דיה (כפי שניסח זאת ויניקוט מאסכולת יחסי האובייקט), שלא לומר מצוינת.

זמן ממושך הסתובבתי בעולם הזה בתחושה שהיא אימא יותר טובה ממני, וברגעים שהייתי לבד עם ילדיי, ניסיתי לחשוב כיצד זוגתי הייתה נוהגת איתם. אין ספק שהיא יותר סבלנית ממני, יותר קשובה ממני ויותר גמישה. כך הלכתי וטבעתי בתוך תחושת בדידות קשה וחוסר אוניס. כשהייתי לבד עם ילדיי חשתי אבודה, ורק חיכיתי לרגע שבו האימא ה"אמיתית" שלהם תחזור כבר מהעבודה. נהגתי להתקשר אליה אינספור פעמים לעבודה ולהתלונן על כך שהם משגעים אותי ושקשה לי. המבקרת הפנימית שלי עבדה שעות נוספות, כשהאימא האידיאלית, לכאורה, נוספת בעורפי ולא מרפה.

עד שהגיע הפיצוץ. ערב אחד רבנו אנושות, זוגתי ואני, על "חוסר האונים הילדותי שלי" ועל כך שאם הייתי מבינה עד כמה זה מגוחך להתקשר אליה למשרד עשר פעמים כדי שתציל אותי, הייתי כבר מזמן הולכת עם שק על הראש מרוב בושה. "אלה הם גם הילדים שלך", היא אמרה לי, "את האימא שלהם בדיוק כמוני, וכשאני איננה - זה מה יש". לקח לי זמן להבין שהתנהגותי גורמת לזוגתי להרגיש בדיוק אותה תחושת בדידות וחוסר האונים שחשתי אני, והחלטתי לעשות מעשה.

החלטתי להרוג את אימא. כן, בדיוק. כשזוגתי לא הייתה בסביבה, דמיינתי שהיא מתה ושאני האימא היחידה שיש לילדים הנפלאים האלה. ככה יכולתי להיות מה שאני ללא צורך בהשוואות, ללא התחושה שאי שם בעולם ישנה אימא אחרת שהייתה עושה את הכול טוב יותר ממני. יכולתי להיות קלילה וזורמת ויכולתי להיות מפלצת - לילדיי הייתה רק אימא אחת: אני. פתאום הכול נעשה קל יותר, הייתי חד-הורית מאושרת, וכך גם ילדיי, ולמרות שאני פולנייה, לא חשתי אשמה ולו פעם אחת על הרצח הכי גאוני בהיסטוריה.

לפני שבוע הייתה לי ולזוגתי שיחה נוקבת על כך שאני נמנעת מלהתעסק עם חשבון העו"ש שלנו ושאני נוהגת כבת יענה הדוחפת ראשה לגומה הראשונה שהיא מוצאת ברגע שאני שומעת את המילה "מינוס". כששאלה אותי זוגתי מה היה קורה לו הייתי חיה בגני ומה אני עומדת לעשות בנדון, אמרתי לה בגאווה: "לרצוח אותך פעם שנייה". ככה זה עובד אצלי, כנראה; אני לא רק אימא סדרתית, אני גם רוצת סדרתית, שכל שנערמים הקורבנות, איכות חייה משתפרת.

עריכת דין

בזאווה פורטל ישראל זאה

סיפורים : אנו זאה : מצפן : פורומים
סקרים : אז אירוסים : בלוגים : קישורים

נוגן אסור אכנס האסביה - 3

<http://www.pride.co.il>

03-6772579 : 03-5745998 : 03-5745998 : or@pride.co.il

עו"ד עירא הדר

מומחית לזכויות הומואים ולסביות

"עוץ וסיוע משפטי לחבר'ות הקהילה בכל תחומי החיים, לרבות זוגיות, משפחה, הורות וזכויות אחרות

- הסכמים לחיים משותפים בין בני/בנות זוג
- הסכמים להורות משותפת
- אפוסטרופוסות לאמהות/אבות לא ביולוגיות/ים
- כלים משפטיים להורה היחיד/ה
- צוואות וירושות
- יפוי כח הדדיים
- חוזים בעניינים שונים
- מכירת/רכישת דירות

טלפון: 03-5280247
irna23@netvision.net.il

עבודה של טל אמיתי. שבלונה אחת מתוך המון זוגות דומים

עבודה של טל אמיתי. ברזל, טפט, סרטי קישוט

לא לפי כללי הטקס

טקס הנישואין הוא הסמל שדרכו מטופלת סוגיית הזוגיות. התערוכה של טל אמיתי "אושר (זמני)" ונבדדת הווידיאו של דינה שצ'ופק מבתרות אותו ומשמעותו, ואילו סיצי גלעד, ב"התחתנתי עם עצמי" מציגה שלמות הנגזרת קודם כול מן הקבלה שלי את עצמי

סיצי גלעד. מתוך הווידיאו "התחתנתי עם עצמי"

הזוגיות. הכלה ניצבת שם זקופה ודקה, עם שמלת תחרה משתפלת, וזר של שיער בלונדיני. החתן – מוצק וגבוה, עומד לצדה בתנוחה של חיבוק. הזוג מפנה אלינו את הגב ומשלח את מבטו אל האופק, שמתברר כקיר אטום. הזוג "היחיד והמויחד" הזה הוא לא יותר מאשר שבלונה אחת מתוך עשרות זוגות דומים. כולם, אומרת לנו אמיתי, נוצקו בתוך תבנית אחידה של יחסים, כולם שבוים בדרך אחת לעבר האושר, כולם בחרו בדרך הזוגית.

גם עבודת הווידיאו של דינה שצ'ופק בממדים הסימבוליים של טקס הנישואין (אוצרת תמי כץ-פרזמן, "זמן אמנות", 2004). שצ'ופק בוחרת להקפיא מן הטקס רגע אחד קטן: זריקת הזר של הכלה. הזר נזרק לעבר הריווקות, כלומר, אל אלו ש"לא שפר עליהן גורלן" (עדיין). שצ'ופק קוטעת את המעוף הזה, את תהליך ההעברה מן הכלה המיועדת אל הכלה שבפוטנציה: פעם אחר פעם היא מחזירה את הזר אל נקודת המוצא שלו, וחוזר חלילה. כשהזר מסתחרר במעגליות ולא מגיע לשום יעד, הוא מאבד את תפקידו הרשמי כמוליך של "ימזל טוב", וחוזר להיות זר ותו לא.

העבודות הללו מפרקות את הטקס הפומבי והחד-פעמי של טקס הנישואין, הטקס "הגדול מהחיים" שמבטיח חלום נצחי של יחד, אך לא מסמנות אופציה אחרת. עבודת הווידיאו של סיצי גלעד "התחתנתי עם עצמי" ("הגלריה בבורוכוב", 2000) מציגה את האפשרות הנוספת הבאה: גלעד מעמידה את עצמה מתחת לחופה, שמחוללת היפוך מוחלט בסמלי הטקס ואינה בנויה מן החומרים הסכריניים השגורים. ראשית, היא ממקמת את החתונה שלה בטבע, אך בניגוד לטבע המלאכותי של גן האירועים, הטבע של גלעד הוא טבע מהחיים, עם עמודי חשמל וגדרות ובלי שמץ של רומנטיקה; עמודי החופה הם מגבים – הפצים מתוך מציאות אפורה שממלאים את היומיום האמיתי של נשים רבות; שמלת החתונה הפומפוזית מופשטת לטובת מכנסי ג'ינס גסים; האורחים הן רק אורחות; ובעלת השמחה עצמה ממלאת תפקיד כפול, עמום ולא ברור: היא גם המתחתנת וגם המחוננת.

וכך, באמצעות שבירת כללי הטקס ושבירתו של ההבדל המגדרי הברור שמייצרת החתונה הנורמטיבית, נבנית מציאות אחרת: מציאות שאין בה גבר, אין בה צ'קים, וגם לא הפקה גרנדיוזית. זוהי מציאות שלא מחייבת בהכרח מונוגמיה; מציאות שבה האושר אינו תלוי ב"ביחד" הקבוע או ב"יציבות" שמעניק התא המשפחתי. במציאות הזו השלמות אינה נגזרת מקיומו של בן/בת הזוג, אלא קודם כול מן הקבלה שלי את עצמי. חלום ה"ביחד" הוא רק אפשרות אחת מתוך אופציות רבות, היות שהיחסים זורמים, משתנים ומתחלפים, יחד עם החיים, עם האישיות, עם הצרכים ועם הפנטזיות. במציאות הזו, קודם כול, אם אין אני לי – מי לי. ושיהיה במזל טוב.

החברה הישראלית מקדשת זוגיות, נישואין ומשפחה. ובמילים אחרות, החיים לבד הם לא קלים. המודל הנורמטיבי של הזוגיות זוכה לתמיכה מכל כיוון אפשרי. הביורוקרטיה מעניקה לו תמריצים כלכליים, הנחות במשכנתא ומענקי לידה; התרבות הפכה את הרומנטיקה לפולחן; והחברה מציגה את הזוגיות כדרך חיים אידיאלית. נשים שבוחרות לחיות אחרת, מוטרדות באופן אובססיבי כמעט על ידי הודעות sms של סוכנויות היכרות, שאלות מביכות ופולשניות, וייצוג נלעג בתוכניות שידוכים. משום מה, אף אחד לא מעלה על דעתו שוויתור על ילדים, חיים לבד, או זוגיות אלטרנטיבית, יכולים לקרות גם מתוך בחירה. אופציות מן הסוג הזה מהלכות אימים על המובן מאליו הישראלי, כנראה משום שהן מחבלות בסדר ההטרוריסטואלי, פוגעות ב"מאבק הדמוגרפי" ומטילות ספק במקום ובמעמד ה"טבעיים" של אשת האיש.

טקס הנישואין הוא הסימבול שעבודות אמנות רבות תוקפות דרכו את סוגיית הזוגיות ואת משמעותיה. בשנים האחרונות הפכו טקסי הנישואין לאירועי ראוה נוצצים; אוכל, DJ, מלצרים ואורחים, היו לתפאורה הנכספת של האושר ושל "החיים הטובים". בתערוכה "אושר (זמני)" שהוצגה במוזיאון הרצל, מפרקת טל אמיתי את טקס החתונה הזה (אוצרת תמי כץ-פרזמן, 2004). היא מבתרת באלימות את הטקס ובכך מערערת על האושר הנצחי הטמון לכאורה ביחסים הזוגיים. באמצעות הטלת "ימום" בחפצים שבונים את הפנטזיה, פורמת אמיתי את האריזה הרומנטית של הטקס ואת ההבטחות העתידיות שהוא טומן בחובו. כך, למשל, הופכת המכונת המפוארת – המקבילה לסוס הלבן שנשא את הנסיכה אל הנצח של האגדות – לשלד סטאטי, המתפקד כמעין אנדרטה ליחסים שלא עמדו בפני הזמן. את שלד המכונת עטפה אמיתי בסרטים בוחקים באדום וזהב, והציבה אותה תחת המילה "Happiness". ה"אושר" נכתב באנגלית חוליודית – קיטשית וממוסחרת – באמצעות אוסף טבעות נישואין מזויפות שנקשרו בכוח זו אל זו. מולם, הונחו בתפוזת כוסות יין רבות. הכוסות היו פעם פירמידה נוצצת של פאר ו"כל טוב". אמיתי מילאה חלק מן הכוסות ב"יין" מטפטף, שהפך את המבנה הזוהר לאתר מדמם. ה"שלד" וה"דם" נעטפו ברצועה דמויות "חתן כלה", שהוטבעה על הקיר. החתן והכלה עונים על הקונבנציה החזותית של

חגית: "לסביבה אין בעיה עם הלבר שלי, זו אני שרואה בזה כישלון. בעיניי, זוגיות ואהבה זה הצלחה. זה מעיד שאת בן אדם יציב שחוסל לנהל קשר, למרות שאני מכירה הרבה אנשים בקשר שהם לא יציבים"

כשהייתי בת 25 ועוד לבד, ללא רזומה של מערכת יחסים זוגית, הצלחתי להסביר זאת לעצמי ולסביבה על ידי ההכרזה: "אני לסבית". כן, היציאה מהארון פטרה אותי מההתמודדות עם השאלה מה לא בסדר אצלי. חמש שנים אחרי, כאשר אני מחוץ לארון בכל מובן, מעורבת בקהילה ומכירה לסביות רבות, ועדיין באותו המצב, כבר אי אפשר להתעלם מן העננה שמייצרת השאלה: למה אני לבד? מה זה אומר עליי? האם משהו בי לא בסדר? בשיחה עם מספר נשים, שכולן עברו את השלושים ועדיין חיות לבד, ניסיתי למצוא מספר סיבות אפשריות ל"לבדיות" הזו. בעיקר מצאתי כמה דרכים שונות להתמודד איתה.

ללכת לאיבוד בזוגיות

אורה כהן, בת 38, חיה כלסבית מגיל צעיר מאוד. בשנה האחרונה, מאז מות אביה, הייתה שרויה באבל, ורק עכשיו היא כבר קצת מוכנה להתחיל לחשוב על זוגיות. כשאני שואלת אותה מה הסיבה לכך שהיא לבד, היא אומרת: "אני חושבת שתמיד הכנסתי את עצמי לאותו הדפוס שבסופו של דבר הביא לפרידה, ולא משנה אם אני יזמתי אותה או היא. ואז נשארת מרוסקת ושבורת לב. התברר לי שאני תמיד נמשכת לנשים שנוקקות, נשים שצריכות שאני אכיל אותן ואעסל ואחבק, עד שבסופו של דבר אני מרגישה שאני מיטשטשת בקשר, שאין לי בו מקום, ואז אני ממש צריכה את הספיס שלי. כשאני מתחילה להרגיש חנוקה, אני מרגישה שגם אני זקוקה."

יכול להיות שאת מאלו שלא יודעות איך לקבל, ומאוד קשה לתת להן?

"נכון, ואני חושבת שרק בקשר האחרון למדתי גם להיות חלשה. זה מרגיש בהתחלה לא במקום ומוזר. אבל מה שמפחיד אותי במיוחד זה המקום שבו אני נמחקת. אני מרגישה שזו שנוקקת היא הדומיננטית בקשר ושאני נשאבת אליה פנימה. עכשיו, כשמתחיל אולי קשר חדש, אני מאוד זהירה. אני פוחדת להישאר שבורה שוב."

הפחד הזה הוא הסיבה שאת לבד?

"בגלל הפחד הזה אני מתאוששת מאוד לאט. היו לי בעבר מספר קשרים, שהארוך ביותר היה שנה וחצי, אבל לוקח לי תמיד איזה שלוש-ארבע שנים להתאושש מהם, לנסות להבין מה היה שם, למה כל כך מהר הכנסתי את האישה הזו לחלום שלי על בית במושב עם הכלבה, ואיך קרה שאני מוצאת את עצמי הולכת למקומות שבהם אני לא רואה את עצמי יותר. כל פעם אחרי פרידה אני מרגישה שאני לא מוכנה לקשר נוסף, ולאט לאט אני לומדת מהקשר הקודם, ואז, כשאני מוכנה, מגיע הקשר החדש."

גם חגית (שם בדוי), בת 36, מוצאת שהיא מאבדת את עצמה בזוגיות. "לפעמים נדמה לי שכשאני בקשר אני לא אני, אני לא עושה את מה שאני אוהבת. אני כל כך רוצה שזה יצליח שאני משתדלת מדי, וכמה זמן אפשר להשתדל? בסופו של דבר מתעייפים." אבל לחגית יש סיבה נוספת לכך שהקשר לא מחזיק מעמד: הקושי להתמודד עם הפער שבין ההתאהבות לבין החיים האמיתיים שאחר כך. "בהתאהבות נותנים המון קרדיט ומעורבים בכך הורמונים, אשליה ותשוקות. אחר כך זה יורד ומתחילים להכיר את הבן-אדם

ונוצרים קונפליקטים. ופה אני חושבת שאולי הראייה שלי היא קצת נאיבית לגבי האהבה. כשיורדים לקרקע קשה להתמודד עם כך שלא הכול טוב ויפה. אני צריכה לעבור את משבר השלושה חודשים, וכשאני אחיה עם מישהי שנה ועדיין נאהב וזה יהיה בסדר, בלי הפנטזיה הבלתי ריאלי, אז זה יהיה אמיתי."

ליישון באלו

להיות או לא להיות לבד - האם זו השאלה? דנה שבת שואן בזוגיות, והגיעה למסקנה, שבסופו של דבר מדובר במעל לבדיות שאינה בהכרח כוללת ברירות | **דנה שבת**

היו לך כבר קשרים ארוכים יותר?

"בהתחלה היה קשר של שנתיים, ועם הזמן הקשרים שלי הולכים ומתקצרים, ולוקח לי כמה חודשים טובים להתאושש. זה קורה לי לא בגלל שאני לא רוצה זוגיות. להפך, אולי בגלל שאני כל כך רוצה זוגיות אז זה לא מצליח. וזה מאוד עצוב."

ולמרות העצב, יש גם יתרונות בלהיות לבד?

"למרות שזה קשה ובודד ועצוב, עם השנים אני מתרגלת לחופש המוחלט הזה, שבו אני לא צריכה להתחשב באף אחד, ואני עושה בבית שלי מה שאני רוצה. היום אני חושבת שאחרי כל כך הרבה זמן יהיה לי קשה לחיות עם מישהי ולגור איתה. יש לי את העניינים שלי והסדרים שלי וקשה לי לחשוב שאצליח לשנות אורח חיים בשביל מישהו אחר. כנראה שאצטרך באמת לאהוב אותה מאוד ולקבל ממנה הרבה כדי שזה יתאפשר."

להגיע הביתה

על וויאן (39) אומרות נשים בקהילה שהיא untouchable. "זה מצחיק אותי", אומרת וויאן, "שהן חושבות שאני שומרת דיסטנס. אני לא כזו. החברות שלי אומרות לי שיש לי סטנדרטים גבוהים מדי ובגלל זה אני לא בזוגיות ממושכת, אבל אני מאמינה שלכולנו יש סטנדרטים גבוהים, כי מה הטעם להתפשר אם אחר כך סובלים? בכל זאת, הייתי רוצה כבר להגיע הביתה."

ומה מעכב את ההגעה הזו "הביתה"?

"כשהייתי צעירה, התקופות שבהן הייתי לבד גרמו לי דיכאון, גרמו לי להרגיש שנכשלת, הלבד הזה הפחיד אותי. זה קרה לי בעיקר כאשר הלסביות שלי עדיין לא הייתה מגובשת לגמרי מבחינתי. אז שאלתי את עצמי האם בחרתי נכון או שכדאי כבר לחשוב על להקים משפחה הטרוסקסואלית, רק כדי לא להיות לבד. שמעתי על הרבה נשים שעשו את זה. רק בשנה, שנתיים האחרונות נפל לי האסימון: אם אני בזוגיות או לא – זה לא אומר שום דבר לגביי. כל מה שזה אומר הוא, שאולי עוד לא פגשתי את האישה הנכונה, או שאני אולי עוד לא מוכנה לזוגיות ארוכת טווח." וויאן אומרת, כי את העוגן שתמיד חיפשה אצל בת הזוג היא מוצאת היום בתוכה. "הבנתי שאני מספיק חשובה לעצמי, ולאחרונה שמחתי לגלות שגם מבחוץ מרגישים את ההבדל הזה בי. בנוסף, למדתי ליהנות מהזמן שלי עם עצמי: לפסל, או סתם לקרוא ספר בשקט עם עצמי, דברים שחשוב לי למצוא להם זמן. היום אני יודעת שעם זוגיות או בלעדיה – אני אותה אישה, וישנם דברים שלא אוותר עליהם למען הזוגיות. גם ילדים יהיו לי בלי קשר לזוגיות, ואני מקווה שבקרוב."

ניסיתי לחפש נשים שנמצאות לבד מתוך בחירה. זה לא היה קל. כשחיים שנים רבות ללא זוגיות, וגם אם לא נמצאים ממש "לבד" (סטוצים וקשרים קצרי טווח פה ושם), אפשר כנראה למצוא הרבה סיבות טובות להמשיך לחיות כך. לפעמים אומרים "עכשיו זה לא הזמן למעורבות רגשית", לפעמים זה המרוץ של החיים והעבודה שמכתיב את התשובה "אין לי זמן להשקיע בזוגיות", וישנן סיבות מודעות יותר, כמו "אני טיפוס שאוהב להיות לבד", או "אני לא רוצה לעשות ויתורים".

שרון, בת 33, חיה כבר שמונה שנים לבד ומאמינה שזה כנראה בגלל הצורך שלה בזה בשלב זה של חייה. היא לא מחפשת מישהי בנרות, אם כי היא מאמינה שהדבר הנכון יגיע בזמן הנכון. לפעמים היא נכנסת לשידייט, בעיקר בשביל להתרשם. "היו לי בעבר כמה סיפורים מאוד קצרים, לא משהו רציני. הייתי יוצאת לבד לברים, אבל בעיקר בחו"ל, שם בחורה לבד שיושבת בבר מתקבלת בהרבה יותר קלות והבנה." שרון חושבת שמי שכן מעיזה להגיע לבד לבר בארץ היא בחורה יותר אינדיבידואליסטית, חזקה ופנויה לתקשורת. "אני חושבת שאישה צריכה למצוא קודם כול זוגיות עם עצמה, ורק אחר כך תגיע הזוגיות שתהיה הדבר הנכון והחזק לך

ביותר."

לשרון יש ביקורת כלפי אותן נשים שמחפשות זוגיות כאילו שזה יהיה הפתרון לכל הבעיות שלהן. "אישה צריכה להפסיק להרגיש כאילו ללא זוגיות היא לא שלמה. אדם צריך ללמוד למלא את עצמו מבפנים, מבלי להזדקק לחיזוק ולאישור מבחוץ. רק ככה אפשר לבנות מערכת יחסים ממקום שווה וטוב."

חברה במקום בת זוג

מהמורה נוספת שמקשה על יצירת קשרים חדשים בין נשים, היא סינדרום "האקסית המיתולוגית" – בעיה מוכרת וידועה בקהילתנו הקטנה. אם תרצו או לא תרצו, אקסיות, או בחורות שהייתן מאוהבות בהן פעם, יכולות לצוץ מולכן באופן לא מתוכנן, לשמור על קשר מדי פעם, או אפילו להיות החברות הכי טובות שלכן. לא לחינם בחלק מן הכרטיסים בשידיוט טורחות המנויות להדגיש: "רק לפנויות רגשית".

"במשך שנים רבות לא הייתי פנויה רגשית לקשר, "אומרת יעל (30). "היו תקופות שבהן הכרתי המון נשים, יוצאת כל שבוע עם מישהי אחרת, אבל בדיעבד אני יכולה להגיד שלא היה לזה סיכוי, משום שציפיתי להרגיש אליהן כמו שהרגשתי כלפי האקסית שהייתה גם החברה הכי טובה שלי, ומשום שלא יכולתי להרפות מהאהבה הזו, גם לא אחרי שניתקנו את הקשר. בתקופה שהיינו בקשר, לעומת זאת, הרגשתי שאין לי בכלל צורך בזוגיות. החברות איתה הייתה כל כך קרובה, כל כך טובה ומתגמלת, שלא הייתה לי סיבה לחפש. הרגשתי במערכת יחסים שקרובה מאוד לזוגיות,

ורק לפעמים היו חסרים לי כל הדברים האחרים שלא היו שם, כמו מישהי שתחיה איתי. אבל כנראה שבשלב ההוא החוסר לא היה גדול כל כך. הייתי לבד, אבל לא הרגשתי ממש בודדה."

למעשה, כל הנשים שהתראיינו לא מרגישות בודדות. הן מדגישות את החשיבות העצומה שיש לקשרים החברתיים. החברות, כך אומרות רובן, נותנות הרבה כוח כשאין זוגיות. ויויאן אומרת, כי "עד לא מזמן, אם לא הייתה לי מישהי, הדבר החשוב ביותר היה שיהיו לי חברות מסביבי. החברות שלי נתנו לי, ונותנות לי היום, הרבה כוח בזמנים שבהם אני לבד."

אך מסתבר שעל פי רוב, הרווקות מתחברות לרווקות, וקשה להן לשמור על קשר עם זוגות. יעל: "כשאני עם זוגות אני מרגישה לפעמים באמצע, או שסתם אני מתבאסת שליך אין לי בת זוג. "ואילו ויויאן מוסיפה: "כשנפרדתי מהחברה שלי יצא שהתנתקתי מכל החבורה שהייתה לנו אז, שרובן היו זוגות. הרגשתי כמו לגלגל חמישי. אני מעדיפה לא לצאת עם זוגות כשאני לבד, כי אני לא רוצה לתת להן הרגשה שהן חייבות לבדר אותי. חוץ מזה, שמת לי לב שגשמים בזוגיות קצת מפחדות ממישהי לבד, אולי הן חושבות שפרידות ומריבות זה משהו מדבק."

חגית מעידה שיש לה חברת נפש אחת שנמצאת בזוגיות ארוכה, אבל מודה שרוב החברות שלה הן באמת רווקות. "אני חושבת שמי שנמצאת בזוגיות, הפוקוס שלה הוא בזה," היא אומרת, ואילו אורה כהן מסכמת: "אני חושבת שזה קורה באופן טבעי שרוב החברות שלי הן רווקות."

מקובלות בחברה

בחברה של היום, בה הזוגיות היא ערך חשוב, אפילו הומואים ולסביות מתקבלים טוב יותר כאשר הם חיים בזוגיות. לסבית רווקה, מעל גיל שלושים, זוכה לפעמים למבטי רחמים, ואולי אף לעקיצות בסגנון "אולי את בכלל לא לסבית?". ויויאן אומרת שקרובי המשפחה שיודעים עליה מאמינים שאם היא הייתה סטרייטית היא בוודאי הייתה היום נשואה באושר. "אימא שלי, שלא יודעת עליי, עוד מנסה לשדך לי גברים," היא מוסיפה. חגית ויעל

הפנימו את התחושה הזו בעצמן, גם ללא הרמת הגבה של הסביבה. "לסביבה אין בעיה עם הלבד שלי, זו אני שרוואה בזה כישלון, או חוסר הצלחה," אומרת חגית. "בעיניי, זוגיות ואהבה זה הצלחה. זה מעיד שאת בן אדם יציב יותר, שמסוגל לנהל קשר, למרות שאני מכירה הרבה אנשים בקשר שהם לא יציבים, אבל זו ההרגשה האישית שלי."

יעל מרגישה דומה: "המשפחה שלי והחברים אולי מצטערים שאין לי בת זוג, אבל הם לא שופטים אותי. זו אני עצמי שמנסה להבין מה לא בסדר איתי ולמה אני בוחרת רק בנשים בלתי מושגות. אני כן בטוחה שאני לסבית, אבל אני גם בטוחה שיש לי איזו בעיה עם חיים בזוגיות." אבל לשרון לא אכפת מהסביבה. "יכול להיות שמרחמים עליי, אבל זה לא אכפת לי. כי אם אני משדרת שטוב לי, אז גם הסביבה מבינה שטוב לי ומגיבה בהתאם."

כשרגילים לישון במיטה לבד, והשקע האלכסוני במיטה כבר רגיל להכיל את גופינו, קשה מאוד לשנות את זה. אינספור פעמים גלגתי בראשי את השאלות, מדוע אנו כל הזמן חותרות לעבר הזוגיות, מדוע קשה כל כך לקבל את העובדה שישנם אנשים שמתאים להם, נוח להם ועדיף להם לחיות ללא זוגיות. התשובה לכך היא אולי חברתית, אבל באופן אישי הבנתי אני, שזוגיות אינה צריכה להיות המטרה. זוגיות היא רק אחת הדרכים לגרום לנו אושר וסיפוק.

היום אני מתחילה לקבל את העובדה, שבתקופות מסוימות בחיי הבחירה להיות לבד הייתה כנראה הטובה ביותר בעבורי. אין לי ספק שהזוגיות נותנת המון, אך היא בוודאי גם דורשת הרבה. למרות שזה לא נשמע רומנטי, בסופו של דבר זהו מאזן של רווח והפסד, ואני יודעת שכאשר אהיה במקום שבו אוכל לוותר על הפנטזיה, להשתחרר מן הפחדים, לוותר על חלק מן החופש שלי, ולהתיר את עצמי מן ההרגלים שהשאירו אותי לבד: עד היום – אז אוכל להיות מסופקת ומאושרת גם בזוגיות. ואז אולי עוד אתגעגע וארצה שוב לישון באלכסון...

ויויאן:
"כשהייתי צעירה, התקופות שבהן הייתי לבד גרמו לי דיכאון, גרמו לי להרגיש שנכשלתי. זה קרה לי בעיקר כאשר הלסביות שלי עדיין לא הייתה מגובשת לגמרי מבחינתי"

כדי בכת 17 | סוגבאי

הפג'א וקה'רג'א

האופציות היחידות העומדות בפני הלסבית המתחילה (והבורה) הם סרטי אהבה סטרייטיים אולטימטיביים, ספר וחצי, ולסביות ממורמרות בפורומים. וזה ממש לא הרבה

מתי בפעם אחרונה התחילה איתך במינרווה ילדה שנראתה לא יותר מאשר בת 18, אבל סיפרה לך שהיא בוגרת וחכמה ומבינה, וגם אם היא צעירה זה לא אומר שלא מגיעה לה זוגיות! זו בטח הייתי אני. ועכשיו הזמן להיכרות; שלום, קוראים לי נוי ואני בת 17 וסיגריה. אני גרה בדייקלנד – אי שם בין האגודה לבין הבית הפתוח. סביר להניח שסירבת לי, בדרך נעימה – "מצטערת, קטינות זה לא הקטע שלי", בדרך קצת פחות נעימה – "רואה את ההיא שם שמתנסקת עם מישהי? זו החברה שלי...". או שפשוט צחקת. אני לא יודעת אם בכלל שמת לב שקצת נפגעת. האמת היא, שאני מבינה אותך. גם אני הייתי מסרבת לילדה בת 15, עד כמה אירוני ומתנשא שזה נשמע, אבל אני תוהה אם את מבינה אותי.

בכל סרט את יכולה למצוא את סיפור האהבה הסטרייטי האולטימטיבי: הוא כובש את לבו בסערה והיא נופלת היישר לזרועותיו. אבל אצלנו זה לא בדיוק ככה. באמתחנתנו יש בסך הכול ספר וחצי (על המורה ההיא והתלמידה שלה, למרות שבפעם האחרונה שבדקתי זה לא היה הכי חוקי...), סרטים עם עלילה לא הכי מציאותית (כי באמת חשבתי שאת האבירה על האופנוע עזבנו אי שם בשנות השבעים), ולסביות ממורמרות, מוזקנות ומרושעות בפורומים שבאינטרנט. מסתבר שאלו האופציות היחידות העומדות בפני הלסבית

המתחילה (והבורה) – וזה ממש לא הרבה. במשך הזמן למדתי שדרך הכי טובה היא הדרך של שפרה, הגנת שלי מטרום חובה. "ניסוי וטעייה!" היא הייתה צועקת לי בכל פעם שניסיתי לטפס על המתקנים הגבוהים מלמטה, מה שהוביל, לרוב, לנפילה כואבת. ובאמת, בסוף – בלי המינרווה ובלי שום עזרה – מצאתי לי אהבה. לא גדולה מדי (מטר וקרמבו), לא קטנה מדי (הרבייט בדרך), במקום הכי לא צפוי שאפשר (מי היה מאמין שזה יהיה באגודה!) וזה אפילו לא לקח הרבה זמן. כל שנדרש היה מעיל עור, כמה מבטים וחיך אחד.

מצעד הגאים להיות לבד

כבר שנתיים אני מנסה לשכנע את כולם שהמצעד הזה הוא הכרחי, כבר שנתיים אני מתכננת. מחפשת תאריך, מספרת לכולם שאני באמת רוצה להיות לבד ואפילו גאה בזה. ולמרות שהתגובות סביבי לא כל כך מעודדות, אני אומרת: המצעד הזה נוע ינוע

לא פשוט היה לי לגייס אנשים למצעד הגאים להיות לבד. אחת לא הייתה בטוחה שהיא באמת רוצה להיות לבד, כי אולי היא רק פוחדת מקשר; אחרת אמרה שהיא חוששת שאחר כך, כשהיא כבר תרצה קשר, אנשים יפחדו להיות איתה, כי בעצם היא רוצה להיות לבד; מישהו אחר אמר לי שהחורים שלו ירגישו אשמים. כל אחד והתירוץ שלו, אך למרות זאת ואף על פי כן – נוע תנוע (בלי נועה, שבכלל לא רוצה להיות לבד, להפך).

כבר שנתיים שאני מנסה לשכנע את כולם שהמצעד הזה הכרחי, כבר שנתיים אני מתכננת, מחפשת תאריך (קרום מספיק, כדי שלא אמצא את עצמי עם מישהי בטעות), כבר שנתיים אני מנסה לשכנע את כולם סביבי שאני באמת רוצה להיות לבד ושאני גאה בזה.

עכשיו, אחרי שנתיים, פתאום הבנתי שאצלנו, בעם היהודי, זה לא מקובל ולא הגיוני, וכמו כל דבר אחר גם לזה יש הוכחות מהכתוב: "לא טוב היות האדם לבדו". מסתבר שהיום זו נחשבת לאחת הבעיות הקשות של המגזר שלנו (לא המגזר הלסבי, המגזר הדתי): פורום של רבנים התכנס לדון בנושא ולמצוא פתרונות לבעיית הרווקות במגזר הדתי, ואני אומרת: הצטרפו אלינו, אל מצעד הגאים להיות לבד. אם כך, מקשה חברה, למה המצעד שלך עדיין לא צעד? למה זה לא מתרחש? אולי את היחידה שרוצה לצעוד במצעד הגאים להיות לבד? אולי כל השאר בעצם רק מחכים לזוגיות? לא, לא, אני עונה, אני מאמינה שאני לא היחידה, יש עוד מאות, אלפים, הם פשוט עדיין בארון, או שהם עוד לא יודעים את זה בעצמם. אני מנסה לשכנע, אבל התגובות סביבי לא כל כך מעודדות: חיוכים, צחקוקים, או תנועות ראש כמו של פסיכולוג משועמם. ואני אומרת: אף על פי כן, מצעד הגאים להיות לבד נוע ינוע.

המצעד הזה לא מוגבל, הוא פתוח לכולם: סטרייטים, הומואים, לסביות, דתיים, חילונים, יהודים, גויים, נשים, גברים וחייזרים, כולם מוזמנים, כל מי שגאה ולא אכפת לו שהדודה שלו תנענע בראשה, ולא אכפת לו שהאחים תוקעים מרפקים ושואלים 'איך זאת נראית לך?', ולא אכפת לו שבחתונה של האחות הקטנה אימא מזילה דמעה, ורק אני יודעת שזה עליי, ובכל זאת גאה בבחירה שלי. כך, חלקך בטח צוחקות לעצמך עכשיו ואומרות, אולי היא פשוט מכוונת / טיפשה / משעממת מדי מכדי למצוא אהבה, ולכן היא הופכת את זה לאידיאלוגיה. אז תדעו לכן, כולכן, אתן פשוט עוד בארון כלפי עצמכן, ויום אחד, כשתצאו מהארון, גם אתן תצטרפו למצעד הגאים להיות לבד, כי להיות לבד זה לא להיות בודדה ועצובה. להיות לבד זה לא דווקא להיות אגואיסטית. להיות לבד זה גם לתת, אבל לא מתוך חובה או מחויבות, אלא מתוך רצון ואהבה. להיות לבד זה להתעורר בבוקר וכל האופציות פתוחות בפניך, זה להתרכז בתוך עצמך פנימה. להיות לבד זה להיות עם עצמך, בשביל עצמך. אז לפני שאתן מוצאות את עצמכן בזוגיות, לפני שדלתות הכלא נסגרות עליכן לעד – בואו והצטרפו למצעד הגאים להיות לבד.

לידה

הבטן שלי אולי מעולם לא נראתה פחות טוב, בהתייחס לדימוי הבטן הרזה והשרירית שהטביעה בנו החברה המערבית, אבל מעולם גם לא רחשתי לה את רגשי הכבוד וההערכה שאני רוחשת לה כעת: היא נושאת את סימני החיים שלי ושל הבן שלי

אני עומדת עירומה מול המראה ומסתכלת בעצמי. זו הפעם הראשונה מאז הניתוח שאני עושה את זה, שאני מעיזה להתבונן בה, בבטן שלי, במבט ישיר. ובניגוד לכל הפעמים שבהן התבוננתי בה מלמעלה, במקלחת ובשירותים, הפעם אני לא בוכה. הגוף שלי אגסי יותר, רך יותר משהיה. סימני המתחה של ההיריון עדיין משתרגים עליה ובולטים. השתפלות קטנה מסתירה את המקום בו נתפר החתך החיצוני, שהחלים מצוין לדברי הרופאה. זה המקום שהיה מתוח והדוק מעל שרירים ורחם ותינוק בזמן ההיריון, ועכשיו אוצר בתוכו את הכאב. אבל הפעם אני לא בוכה. רק לפני חודשיים היתה הבטן שלי צחה וברה, מתום של ממש. רק לפני תשעה חודשים, חצי שנה, עדיין התביישתי בה, ניסיתי להסתיר אותה. כן, במשך שנים ניסיתי ללמד את עצמי לאהוב את הגוף שלי, את סוג הגוף שלי. מסתבר שגם אם אני אוהבת (גם) נשים גדולות, עדיין האישה שהיה לי הכי קשה לאהוב, הייתה אני עצמי. וככלות הכול, אני חלק מהחברה המערבית, ובמוח שלי חקוק מאז ומעולם דימוי הבטן הרזה והשרירית, שמעולם, אני חושבת, לא הייתה לי. הבטן שלי אולי מעולם לא נראתה פחות טוב, בהתייחס לדימוי הזה, אבל מעולם גם לא רחשתי לה את רגשי הכבוד וההערכה שאני רוחשת לה כעת. הסימנים האלה, סימני הכאב, הם אותות כבוד, סימן וזכר למאבק הלידה שלי, שהיא זו שעמדה בגבורה במרכזו, לכל אורך הדרך. והסימנים האלה הם סימני החיים שלי ושל הבן שלי.

זה התחיל בערב, שלושה ימים אחרי התאריך המיועד. גשם התחיל לרדת, הגשם הראשון שלי כאן השנה. ואלרי, חברה טובה שהזמנו להשתתף בלידה, הגיעה ואמרה שזה סימן טוב לבאות. בהתחלה לא הייתי בטוחה שאלה צירים, חשבתי שאולי אכלתי משהו לא טוב. כשהם התחילו להופיע בקביעות, התקשרנו למיילדת המחליפה. מיילדת הבית האהובה שלי, קרן, שליוותה אותי לכל אורך ההיריון, הייתה בכנס. ידענו את זה מלכתחילה, אבל גם ידענו שהלידה עשויה להתרחש בכל מועד בטווח של שבועיים מהתאריך הנקוב, ושריינו לנו מיילדת מחליפה. סילביה הגיעה, בדקה אותי, וקבעה שעדיין מדובר בשלבים מוקדמים. היא אמרה שתחזור בבוקר, ושנתקשר עם כל שאלה שתצוץ.

כל אותו לילה הסתובבתי בבית נאנחת ומאבקים שהלכו והתגברו, מסרבת לקבל עזרה ולהעיר את מימי זוגתי, או אף ואלרי שישינה אצלנו. ריקוד צירים קטן, בניסיון להתגבר על הכאב. דמינתי שהכאב הוא גל, כמו שלימדה אותי ניטה, חברה ומטפלת בהיפנוזה ושיטות נוספות, שאיתה הספקתי לעבוד לפני כן. עליתי וירדתי עם הגל, בדמיון, הידיים שלי נמתחות ועות לצדדים עם התנועה שלו. אלה היו 21 השעות הראשונות.

בבוקר הגיעה ניטה. "אני מרגישה כאילו הבטן שלי נקרעת ממני", אמרתי לה, והיא שאלה בתשובה: "איך היית מנסחת את זה בצורה חיובית?" חשבתי רגע, ועניתי: "כמו פתיחה". אחרי שלימדה אותי טכניקת נשימה מסוימת, עזבה. במרוצת 12 השעות הבאות ליוו אותי, בין השאר, קאתי, אקופונקטוריסטית וחברה, ששרה לי וטיפלה בי במקושה (מין תמצית צמחים מעשנת); חברתנו ואלרי, עתירת ניסיון בטיפול באנשים כואבים, לרוב מהקצה האחר של החיים; ולקראת סוף הלילה, רייבן, מיילדת ותיקה ומכשפה, שלימדה אותי טכניקת נשימה נוספת. התמסרתי לטיפול שלהן כמו תינוקות, כמו ילדה קטנה. הן התעוררו איתי עם כל ציר, החזיקו לי את הידיים, נשמו ביחד איתי, ובעיניים שלהן מצאתי נחמה, משהו להיאחז בו.

כשהמיילדת שלי הצליחה להגיע אלינו סוף סוף, הפתיחה הייתה מועטה, התינוק עדיין גבוה באגן, והכאב הפעיל לשיאים חדשים. "לפתוח" נשמתי וחזרתי ונשמתי את ה"פפפ". כולן הסכימו שאני חייבת לישון, והשקו אותי משקה מיוחד, שאכן הרדים אותי בין ציר לציר, למשך שתיים, שלוש, חמש דקות. נדמה לי שבשלב הזה – כשהבוקר עלה על ה-18 באוקטובר – כבר ידעתי שאצטרך לוותר על חלום הלידה הטבעית שלי. כל אזור האגן, הבטן התחתונה, הגב התחתון שלי, צרח מכאבים, ללא הפוגה כמעט. ניסיונו עוד כמה טקטיקות, וכשהבנתי שאני סובלת, פשוט סובלת, ולא משנה כמה אני מנסה לרכוב על גל הכאב, להיפתח אליו – כי הכאב הוא כאב הוא כאב – ביקשתי מהמיילדת שלי ליצור קשר עם בית החולים שנראה לה מתאים. חמש דקות הנסיעה לבית החולים הסבו לי יסורי תופת.

עם האפידורל הגיעה המנוחה – איזו מנוחה מופלאה, כאילו נמוגתי לתוך חול, ביום חם, על שפת הים – אבל לא הנחלה. התינוק סירב לרדת, והפתיחה היתה עדיין קטנה מדי. כמעט 12 שעות נוספות עברו עד שהוצע לי הניתוח הקיסרי, ואז כבר לא היה לי אכפת. השפעת האפידורל החלה להתפוגג, וגם אם קיוויתי ללידה

נרתיקית רגילה, כבר לא

היה לי כוח. בועז המשיך להיאבק עד הרגע בו הזריק הרופא המרדים את החומר לעמוד השדרה שלי. בנייתוח התברר שלא הייתה ברירה: חבל הטבור שלו היה קצר מדי. הוא לא יכול היה להיולד אחרת. מאה שנה לפני כן, היינו שנינו מתים.

בועז בכה כשהוציאו אותו, וגם אני. לא האמנתי שזה באמת קורה, שהוא כאן, שהכול בסדר. עוד יום וחצי לקח לי לרדת מהמיטה ולראות את הבטן שלי, ולבכות. נזכרתי איך אמרתי למיילדת שלי, באחת הפגישות שלנו במהלך השליש האחרון, שאני לא רוצה להיות שמנה יותר ממה שהייתי לפני ההיריון. אבל עכשיו, בפעם הראשונה מאז הניתוח, הסתכלתי על הבטן שלי ולא היה לי אכפת אם שמנתי או התכערתי בעיני מישהו אחר, ומה המידה שלי עכשיו. הייתי גאה בה, גאה בעצמי. בועז הוא המתנה הגדולה של הלידה הזאת, אבל חוץ ממנו, נדמה לי שהאימהות העניקה לי מתנה נוספת: אהבה אמיתית לעצמי, לגוף שלי.

הכנס הלסבי הארצי השלישי

18-16 בדצמבר 2004 | מלון כרמל, נתניה

מתי בפעם האחרונה בילית עם מאות לסביות בסוף שבוע חווייתי משותף?

הקהילה הלסבית בארץ גדלה והתפתחה בשנים האחרונות. מקהילה קטנה שנלחמה על קיומה, הפכנו לקהילה חיה ותוססת, שבה מגוון של נשים, שכל אחת מהן מבטאת את הלסביות שלה בדרכה. לפני חמש שנים חגגנו את הכנס הלסבי השני. השנה, יש לנו הזדמנות נוספת להיפגש, להכיר, ליהנות, ללמוד וללמד.

אז מה יהיה לנו שם?

נשים, סדנאות, הרצאות, מסיבה, דוכנים, פמיניזם, סרטים, גאווה, הפעלות לילדים, נשים, ספא, לסביות, בי-סקסואליות, טראנסגינדריות... נשים!

איפה זה קורה? מתי?

במלון כרמל בנתניה, עם נוף לים וכרי דשא. אז שרייני לך את התאריכים: יום חמישי ה-16 בדצמבר החל מהשעה 18:00 ועד למוצ"ש, ה-18 בדצמבר.

הדובדבנים שעל הקצפת:

● מגוון רחב של סדנאות ● מרתון סרטים לסביים ● מתחם אלטרנטיבי

● פעילויות ספורט ● דוכן ליינוץ משפטי חינם ● שירה בציבור ● מתחם הכרויות

ואם גסיסה מבליקה! בהשגה:

הדואר קינץ הירושלמי

(הפוסט "המנון נמיה")

גספו החגויים גאמל!
הצדוץ לרושם!

להרשמה וקבלת פרטים נוספים:
אורה: 052-8770592
וויאן: 052-3829038
להעברת סדנא או הרצאה:
יערה: 052-8458800

ישנה אפשרות לקבלת סבסוד. לפרטים - נא לפנות לצוות המארגן.

www.claf-il.org/kenes2004

בואו להתחתן בקנדה

הוועדה העירונית לזכויות האדם מזמינה זוגות מהקהילה המעוניינים למסד את הקשר ביניהם, להצטרף למשלחת שתצא לטורנטו (קנדה) במהלך החורף הקרוב.

בהתאם לחוק הקנדי, ניתנה לאחרונה לזוגות מהקהילה האפשרות להתחתן גם אם אינם אזרחים מקומיים בשונה ממדינות רבות בעולם, בהם מוכרים נישואי בני זוג מאותו המין בתנאי שלפחות אחד מבני/בנות הזוג בעל/ת אזרחות מקומית. עם חזרתה של המשלחת לארץ, נרכז מאמץ להכרה בחתונות אלה על-ידי מדינת ישראל באמצעות משרד הפנים.

משלחת זו היא צעד נוסף בדרך למימוש זכותינו הבסיסית להנשא כחלק מהמאבק המתמשך על שיוויון זכויות מלא לקהילה.

זוגות המעוניינים בפרטים נוספים מוזמנים להתקשר לאיריס מזכירת הוועדה בטלפון: 03-5218116 או לפנות באמצעות דואר אלקטרוני ל: pinkas@egodan.org.il

בימים אלה אנו פועלים להפחתת עלויות הנסיעה למינימום האפשרי, ככל שתגדל הקבוצה - תרד העלות. שימו לב: הקבוצה אינה מוגבלת לתושבי תל אביב-יפו בלבד.

שלכם,
איתי פנקס, חבר מועצת העיר
יו"ר הוועדה העירונית לזכויות האדם

בגאווה פורטל ישראלי גאה <http://www.pride.co.il>